

MILJÖARKEOLOGISKA LABORATORIET

RAPPORT nr. 2016-041

Makrofossilanalys av tre prover från
Njurunda sn, Raä 218, Sundsvalls
kommun, Västernorrlands län

Sofi Östman

INSTITUTIONEN FÖR IDÈ- OCH SAMHÄLLSSTUDIER

Makrofossilanalys av tre prover från Njurunda sn, Raä 218, Sundsvalls kommun, Västernorrlands län

Sofi Östman, Miljöarkeologiska laboratoriet, Umeå universitet

Bakgrund

Tre prover har analyserats från kokgropar anslutna till ett höggravfält från järnålder i Njurunda socken, RAÄ 210. Kokgroparna ligger intill en del anläggningar inom detta gravfält som har ålderdomligare drag och möjligtvis hör till bronsålder snarare än järnålder.

Analysens huvudsakliga syfte är att få fram ett arkeobotaniskt material som i komplement med redan tidigare hittade brända ben kan ligga till grund för en ^{14}C datering och därmed svara på frågor om ålder på dessa anläggningar.

Ansvarig institution är Murberget Läns museet Västernorrland och kontaktperson har varit David Loeffler.

Provbehandling

Innan analys förvaras proverna i torkrum (+30°) tills all fukt försvunnit. Provernas volym mäts innan materialet vattensållas och flteras med sållar på 2 mm och 0,5 mm. Dessa prover var så pass små att det räckte med att torrsålla för att separera fraktionerna. Materialet genomsöks samt artbestäms under stereolupp med hjälp av referenslitteratur (Cappers *et. al.* 2006) och laboratoriets referenssamling. Enbart förkolnat material tillvaratogs och analyseras arkeobotaniskt. Mängden träkol uppskattas efter en tregradig skala där X innebär obefintligt/ytterst lite träkol och XXX innebär att hela provet/mer än ca 75% består av träkol. Fullständig makrofossilanalys utförs av Sofi Östman. ^{14}C vägt, paketerat och skickat av Jenny Ahlqvist.

Resultat och diskussion

Ett av de tre proverna innehöll ett ganska rikt material för att vara från kokgropar, en anläggningstyp som vanligtvis ger ett ensidigt makrofossilt resultat. Den dominerande växtlämningen består av både kärnor och hela bär av enbär.

Enen är en nyttoväxt väl känd inom vår förhistoria och dess stam, barr och bär har brukats till det mesta. Bränsle, medicinskt bruk, kryddning, slöjd och för dess magiska egenskaper (Tunón *et. al.*, 2005). Enen är även en god indikator till betesmark om ingen annan skogsvegetation påträffas då den står kvar orörd av djur som inte gärna äter på de taggiga kvistarna eller sega virket. Dess närvaro i dessa anläggningar kan därmed förklaras på olika sätt. Det kan vara rester av en brand, bränsle eller bara bakgrundsbrus från omgivande miljö.

De sädeskorn som gick att finna var förvisso ganska många men deras bevaring var så pass ofördelaktig att det inte gick att artbestämma något av kornen. Förkolnade sädeskorn kan representera olika saker i en fornlämningsmiljö. Det kan exempelvis röra sig om rester på en åker som bränts av, boplatsmaterial som spritts ut i området eller på en åker i form av gödsel, härdar eller eldplatser där föda förberetts eller i områden för bearbetning av grödor. Hur materialet hamnat i denna anläggning är därmed svårt att avgöra då det inte finns något omgivande material att jämföra med. De indikerar dock att jordbruk möjligtvis bedrivits i närområdet och representerar ett material vanligt förekommande i boplatsmiljöer.

Det övriga växtmakrofossila materialet som representeras av enstaka fröer som målla och möjlig starr kan tyvärr inte bidra till tolkningen av anläggningen och miljön. Mängden är så pass liten och materialet inte tillräckligt välbevarat.

Även granbarr och kottefjäll kunde identifieras i materialet och är tillsammans med träkolet mycket vanligt i kokgropar. Framförallt kottar som samlats in och använts som bränsle. Mängden var i dessa prover inte tillräckligt stor för att man ska kunna säga att de är insamlade, det är möjligt att de bara följt med det övriga bränslet.

Närvaron av brända ben i proverna är ytterligare en indikation att det är rester av boplatsmaterial som vi ser i dessa anläggningar.

Ett fragment av sädeskorn och en enbärskärna är inskickade för ¹⁴C datering.

Tabell 1. Resultat

		16_045_001	16_045_002	16_045_003
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Jp1, Profil 1, A1	Jp1, A2 (stubbe 8)	Jp2, A2 (stubbe 8)
<i>Juniperus communis</i>	En, kärnor och hela bär	11+2		
Cerealiefragment		8		
<i>Chenopodium</i> sp.	Målla	2		
<i>Picea abies</i>	Granbarr	ej räknat		
<i>Pinaceae</i>	kottefjäll av barrträd	ej räknat		
Cf. <i>Carex</i> sp.	Möjlig starrnöt		1	

Tabell 2. Provinformation

MAL nr		16_045_001	16_045_002	16_045_003
Provnummer		Jp1, Profil 1, A1	Jp1, A2 (stubbe 8)	Jp2, A2 (stubbe 8)
Volym		150 ml	150 ml	150 ml
Övrigt innehåll		Brända ben (15), träkol XX	Brända ben (2), träkol XX	Brända ben (6), träkol XX

Tabell 3. Skickat för ¹⁴C

P.nr	Material	Vikt
16_045_001	Cerealia indet.	6 mg
16_045_003	<i>Juniperus communis</i> , kärna av en	2 mg

Referenser

- Cappers, R.T.J., Bekker, R.M., Jans, J.E.A. 2006. *Digitale Zadenatlas van Nederland – Digital seed atlas of the Netherlands*. Groningen Archaeological Studies Volume 4. Barkhuis Publishing & Groningen University Library. Groningen 2006.
- Tunón, H., Pettersson, B., & Iwarsson, M. (2005). *Människan och floran. Etnobiologi i Sverige 2*. Wahlström & Widstrand.

MAL

Miljöarkeologiska laboratoriet

Umeå universitet

901 87 UMEÅ

<http://www.idesam.umu.se/mal/>

mal@umu.se